

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Віталій Васильович КОЗАР,

*здобувач ПВНЗ «Університет
сучасних знань»*

Правовий режим воєнного стану вводиться у зв'язку з виникненням безпосередньої загрози для національної безпеки, територіальної цілісності та суверенітету держави в умовах збройної агресії або загрози такої агресії. Це надзвичайний правовий механізм, що дозволяє державі максимально мобілізувати всі наявні ресурси - військові, економічні, інформаційні, організаційні та людські - з метою захисту країни, забезпечення публічної безпеки і порядку, а також збереження державності.

Однією з ключових ознак правового режиму воєнного стану є його тимчасовість і винятковість. Воєнний стан запроваджується не як звичайний стан управління, а винятково в умовах зовнішньої загрози або збройного нападу на державу. Рішення про його введення ухвалюється Президентом України з подальшим затвердженням Верховною Радою України у визначений строк. Саме на цій стадії визначається територія, на яку поширюється воєнний стан, його тривалість, а також конкретні обмеження, що будуть застосовані.

Важливо підкреслити, що правовий режим воєнного стану передбачає перехід від цивільного до військово-цивільного управління, тобто посилення ролі військового командування у прийнятті рішень, що стосуються забезпечення безпеки, мобілізації, евакуації населення, охорони важливих об'єктів, режиму перебування на вулицях тощо. Правовий режим воєнного стану передбачає також широке застосування норм спеціального законодавства у сфері мобілізації, комплектування Збройних Сил України, обов'язкової трудової повинності, введення трудових і виробничих повинностей, реквізиції майна, обмеження господарської діяльності, контролю за комунікаціями (медіа, Інтернет, мобільний зв'язок), запровадження комендантської години, заборони на продаж зброї, алкоголю тощо.

В умовах воєнного часу значно ускладнюється як криміногенна ситуація, так і координація між суб'єктами, що беруть участь у забезпеченні правопорядку. Незважаючи на запровадження ряду нормативних, організаційних та технічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності взаємодії, на практиці залишається низка актуальних проблем, які стримують реалізацію цілісної та результативної системи боротьби зі злочинністю [1, с. 89].

Однією з основних проблем є недостатній рівень координації дій між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням. В умовах воєнного стану, коли оперативне реагування є критично важливим, відсутність чітких механізмів міжвідомчої взаємодії, погоджених алгоритмів дій та єдиних інформаційних каналів призводить до дублювання функцій, затримок у реагуванні та розмитості відповідальності.

Ще однією суттєвою проблемою є розрізненість інформаційних систем та несформованість єдиної платформи для обміну оперативною інформацією в режимі реального часу. У різних відомствах використовуються автономні бази даних, що не синхронізовані між собою, або мають обмежений доступ для інших суб'єктів. Це ускладнює оперативне виявлення зв'язків між подіями, особами та обставинами, особливо в умовах швидкої зміни ситуації. Наприклад, затримана особа може фігурувати у базах іншого відомства як учасник диверсійної групи, але ця інформація не завжди доступна на етапі затримання чи первинного допиту [2, с. 72].

Окремо слід відмітити відсутність достатньої правової регламентації механізмів спільної діяльності в умовах воєнного стану. Більшість чинних нормативних актів, що регулюють взаємодію правоохоронних органів, не були адаптовані до умов воєнного стану та не враховують специфіку роботи в умовах активних бойових дій, евакуаційних заходів, пошкодження інфраструктури, тимчасової окупації окремих територій. Це призводить до правових колізій, коли одні органи перебирають на себе функції інших без належної правової основи.

Ще однією актуальною проблемою є кадрове виснаження та нерівномірний розподіл людських ресурсів між регіонами. Значна кількість правоохоронців, суддів, слідчих була евакуйована з прифронтових територій, у результаті чого деякі регіони відчувають суттєвий кадровий дефіцит, тоді як інші - перевантажені.

Серйозним викликом є зростання кількості нових, нетипових видів кримінальних правопорушень, пов'язаних з умовами воєнного стану: мародерство, незаконне зберігання і збут зброї, колабораціонізм, шпигунство, торгівля людьми, використання гуманітарної допомоги у злочинних цілях, незаконне переправлення осіб через державний кордон тощо. Ці правопорушення часто мають складну структуру, можуть бути міжрегіональними або міжнародними за своїм характером, що вимагає скоординованої та фахової роботи правоохоронних органів.

Ще одна проблема - психологічна втома, вигорання особового складу та зростання рівня ризику для життя працівників правоохоронних органів. Робота в умовах постійної загрози, нестачі ресурсів, відповідальності за долю цивільного населення потребує значних фізичних і моральних зусиль. У таких умовах зростає кількість помилок, порушень етики спілкування, професійної недбалості, а іноді - навіть зловживань владою. Це потребує посилення системи внутрішнього

контролю, професійної підтримки персоналу, психологічної реабілітації та чітких стандартів поведінки [3, с. 174].

Варто також відзначити проблему формалізму у спільних міжвідомчих заходах. Часто така взаємодія носить декларативний характер - підписуються меморандуми, проводяться наради, однак відсутні реальні механізми контролю за виконанням рішень, відповідальність за неузгодженість дій чи недотримання домовленостей.

Також слід відзначити низький рівень залучення громадськості, волонтерських організацій та місцевих громад до процесу протидії злочинності. У той час як багато з них володіють цінною інформацією, мають ресурсну та логістичну базу, здатні ефективно допомагати у підтриманні порядку, правоохоронна система часто ігнорує ці можливості або відсутні чіткі процедури співпраці.

Таким чином, сучасні проблеми взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням в умовах правового режиму воєнного стану мають системний характер і потребують комплексного підходу до їх вирішення. Для підвищення ефективності такої взаємодії необхідно переглянути нормативно-правову базу, створити єдину комунікаційну платформу, посилити кадрову політику, запровадити спеціалізовану підготовку кадрів та забезпечити чітку координацію на всіх рівнях управління. Лише скоординовані, гнучкі, професійні дії дозволять ефективно протидіяти кримінальним загрозам у складних безпекових умовах.

Список використаних джерел

1. Левченко А. Вплив правового режиму воєнного стану на забезпечення права на таємницю кореспонденції в Україні. *Copernicus Political and Legal Studies*. 2022. № 1 (2). С. 86-95. DOI: <https://doi.org/10.15804/CPLS.20222.09>.
2. Полянський А. О. Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. 406 с.
3. Поліщук О. В., Сергієнко Д. В. Особиста безпека працівника поліції як критерій ефективності дій малих оперативних груп // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2019. С. 173-177.